

980704-2

V evropských poměrech už po staletí není zapotřebí „uvádět“ do filosofie, protože nějakým (obvykle ne zcela řádným) způsobem je každý člověk do filosofie, jejích zlomků či přímo do pseudofilosofie „uváděn“ už od té chvíle, kdy vstupuje do světa rodného jazyka. (Silně se to projevuje zejména od dob osvícenství, které si sice nemůže osobovat nárok na uznání nějaké své originality, ale má nepochybnou zásluhu v tom, jak úspěšně usilovalo o pronikání vzdělanosti do nejširších vrstev obyvatelstva (i když to v různých zemích probíhalo různě). Naproti tomu je třeba odhalovat mylné a zastaralé zbytky dávných filosofí i pseudofilosofií, nejrůznější předsudky, kterých je v myslích většiny lidí obrovské množství. Tak jako jsou děti stále kontrolovány rodiči a vůbec dospělejšími kamarády i školou, takže falešné představy se naučí velmi brzy opouštět a naproti tomu přejímat od starších, co se naskytne, tak je třeba odhalovat a kontrolovat problematická filosofémata, která se někdy až zarputila drží v povědomí většiny, i když už jako problematická a falešná byla už dávno odhalena. Rozdíly, napětí a rozpory mezi filosofii a vědami mají různé zdroje, ale nepochybně jedním z nejnápadnějších je připravenost adeptů vědy odložit hypotézu i teorii okamžitě, jak se ukáže, že jí nějaké nově zjištěné skutečnosti odporují, zatímco jen velmi zřídka, s nechtív a velmi často po dlouhotrvajícím odporu a protestech se takoví adepti vědy a často i velmi zkušené a uznávané specialisty odhodlávají prověřovat eventuelně revidovat i způsoby svého myšlení (v kterém naopak projevují až zarážející konzervatismus a přímo staromilství). Ve filosofii je tomu spíše naopak: většina základních filosofických problémů zůstává nedotčena proměnami doby, ba epoch, takže se k nim musí tím či oním způsobem vracet myslitelé všech dob (rozdíly jsou nanejvýš v míře důležitosti toho kterého problému ve vztahu k problémům jiným; každá doba je charakteristická tím, které problémy, o nichž filosofie ví a věděla odedávna, vystupují do popředí a které naopak ustupují trochu stranou a do stínu). Změna je spíše v čemsi naprosto jiném, totiž v „počátcích“ a „východiscích“, které se proměňují nejen od doby k době, ale i v rámci jedné doby od filosofa k filosofovi. Z toho pak vyplývá, že struktura filosofie jako disciplíny se mění jen zřídka a většinou málo; k velkým novým objevům (a také např. k docela novým myšlenkám a tématům) dochází spíše po staletích než každodenně. Málokdy je možno hned rozpoznat, co bude do budoucna představovat stále se rozšiřující cestu, po které se budou ubírat generace filosofů. Všechno záleží na tom, jak důkladně bude každá nová myšlenka probrána a „promrskána“. Někdy je k plnému využití nového nápadu zapotřebí dost dlouhé doby.

(Písek, 980704-2.)